

tidskriften OEI

OEI # 53–54 2011

Dokument, Dispositiv, Deskription, Diskurs

ISSN: 14045095

ISBN: 978-91-85905-30-0

1280 sidor

Redaktörer och kontaktpersoner: Jonas(J)Magnusson;
Cecilia Grönberg

Vi har under åren koncipierat och försökt praktisera tidskriften som någonting radikalt annat än ett transparent medium eller en given form. En tidskrift är, som vi ser det, en intellektuell teknologi med sina egna logiker, förutsättningar och utmaningar. Den präglas till exempel alltid av en dubbel relation, som ofta ger upphov till slitningar, produktiva såväl som improduktiva, och, förhoppningsvis, ett *no man's land* där någonting nytt kan uppstå. Det material som ingår i ett nummer av tidskriften påverkas förstås alltid av både det övergripande projektets logik och det specifika numrets logik. Men numrets och projektets logik påverkas i gengäld också i mycket hög grad av materialets egen logik. (Vad är förresten egentligen ett material? En analys av detta alltför sällan analyserade begrepp finns för de intresserade i en essä av Marjolaine Chatoney mot slutet av numret, endast följd av en kort vetenskaplig artikel om begreppet *materialtrötthet*.)

Dokument, dispositiv, deskription, diskurs – dessa är de teoretiska kluster kring vilka detta dubbelnummer av *OEI* graviterar, kluster som suppleras och problematiseras genom olika översättningar, arkivprojekt, dokument, litterära och konstnärliga originalbidrag. För att kunna göra de 4 D:na åtminstone en minimal rättvisa inom ramarna för tidskriftens egen logik, har vi varit tvungna att töja de fysiska gränserna en smula. För att kunna bindas får en inlaga vara maximalt 8 cm tjock. Den här inlagan är 8,1 cm, vilket innebär att binderiet tvingades idka handpåläggning för att få omslaget på plats. Det hade varit ungefär lika dyrt för oss att ge numret en hårdpärmsbindning, men vi gör ju, i detta fall, en tidskrift och inte en bok, varför vi tvingades tillgripa en hybridbindning, ett *flexoband* eller *dutch binding*, där inlagan hängs in i en mjukpärm.

Vi gör aldrig mer omfångsrika nummer än nödvändigt, och ni kan vara lugna, vi kommer inte att göra något analogt nummer som är mer omfångsrikt än detta – för tillfället är det alltså trycktekniskt omöjligt. De nummer vi gör under det kommande året – om magnetband, om tidskriften som tankeform, om sömn och uppmärksamhet respektive om *mail art* – kommer alla att vara betydligt tunnare och präglas av andra läslogiker.

Och på tal om läslogiker. *OEI* är ett projekt som alltid försöker ifrågasätta invanda läspraktiker och uppfinna nya. Men vi blir ändå alltid lika förvånade, besvikna och bedrövade när vissa nummer av tidskriften på felaktiga grunder uppfattas som svårlästa eller som offrande åt någon form av urskillningslöshet i slutredigeringen. Om man vill göra en tidskrift på allvar måste man initialt vara så öppen och förutsättningslös som möjlig. Å andra sidan måste man i ett andra skede vara så redaktionellt sträng och omsorgsfull som möjligt. Under det mycket tidskrävande arbetet med det här numret tvingades vi redigera bort ungefär 300 sidor av beställt nyskrivet och översatt material. Men det är i själva montaget, remontaget, sammanställandet, nysammanställandet och redigerandet av det heterogena text- och bildmaterialet som numrets gravitationspunkter och definierande affiniteter långsamt uppstår och skapar sina egna logiker och uteslutningsmekanismer.

Om numrets 4 D:n vill vi här bara kort säga, att det första, *dokument*, är det som kommit att få mest plats. Det har förefallit oss fortsatt angeläget att försöka finna nya sätt att tänka kring *dokumentet* idag, sätt som inte automatiskt klumpar ihop det med begrepp som *dokumentation* och det *dokumentära*, som trots allt är någonting mycket annat än de *dokumentbaserade strategier* vi framförallt fokuserar här. Läs till exempel Franck Leibovicis essä om det poetiska dokumentet hos Charles Reznikoff och Mark Lombardi, liksom Christophe Hannas indirekta kommentar till den i en text om den "dokumentala funktionen". Läs till exempel Sophie Berrebis essä om vad hon kallar det dialektiska dokumentet, eller Anne Bénichous essä om dokumentets komplexa – estetiska och historiska – status inom de senaste decenniernas konstnärliga dokumentationspraktiker. (Det säger någonting om *hur* hegemonisk den nordamerikanska historieskrivningen har varit på detta område, att många ännu idag, när man talar om dokument i ett estetiskt sammanhang, automatiskt associerar till det dokumentära Farm Security Administration-projektet under 30-talets amerikanska Depression.)

Det andra D:et, *dispositivet*, har också fått ett ganska stort utrymme. Detta eftersom det är ett begrepp vars betydelse idag, åtminstone i Frankrike, svarar mot den som begreppet *struktur* hade på 60- och 70-talen, samtidigt som det förblivit okommenterat i Sverige. Dispositivet, som betecknar en anordning som kopplar ihop makt, kropp och diskurs, hämtar sin filosofiska lyskraft från Foucault, Deleuze, Lyotard och Agamben, men används i Frankrike idag inom alla områden av kulturen. Vi har lyft fram några essäer med koppling till en gruppering i Toulouse, där man sedan ett antal år tillbaka adapterat dispositivbegreppet – som i den foucauldsk formen är tämligen trubbigt för estetiska praktiker – till litteratur, konst, film, teater. I sin text om det "poetiska dispositivet" skisserar Christophe Hanna också ett alternativt bruk av begreppet, ett som inte utgår från Foucault, där dispositivet alltid implicerar samhällets effekter på individen, utan från poeten Francis Ponge, där dispositivet tvärtom implicerar individens effekter på samhället.

Vad gäller det tredje D:et, *deskription*, som vi insisterar på att använda hellre än det mindre tekniskt bestämda *beskrivning*, implicerar också detta en rad praktiker som förblivit underteoretiserade. Här erbjuder vi dels en historiserande essä av Philippe Hamon, som är den som på den historiska litteraturens område ägnat deskriptionen mest arbete under de senaste decennierna; dels essäer av Jean Ricardou och Alain Robbe-Grillet från 60-talet som framhåller deskriptionens förmåga att skapa sin egen verklighet; dels en mer nyskriven essä av Franck Leibovici om vad han kallar *redeskription*, som ytterligare frigör begreppet från tanken om en föregående verklighet som deskriptionen bara passivt skulle beskriva.

(Någonting av den naturalistiska metafysiken dyker dock upp på annat håll i numret, i en kort historiserande essä om beskrivningen av Émile Zola från 1880.)

Det fjärde D:et, slutligen, kretsar kring en specifik form av fransk diskursanalys och polyfoniteori, centrerad kring arbeten av Dominique Maingueneau, Jean-Michel Adam och Oswald Ducrot, som mellan 1999 och 2005 också fick en skandinavisk efterföljare i grupperingen *ScaPoLine – La théorie scandinave de la polyphonie linguistique*, ”Den skandinaviska lingvistiska polyfoniteori”).

Dokument, dispositiv, deskription, diskurs – fyra D:n som i detta dubbelnummer på olika sätt betingar, belyser och berikar varandra.

Men läsaren av numret kommer också att notera att vi här betonar en aspekt av *OEI*:s projekt som kanske inte varit lika uppenbar tidigare. Vi syftar på det relativt stora antalet sociologiskt, antropologiskt eller etnografiskt orienterade bidrag, om vardagliga-lokala praktiker, objektivitet, konstruktionen av dokument i en laboratoriekontext, etc. av Geoffrey Batchen, Harold Garfinkel, Bruno Latour med flera. I fyra essäer tematiseras till exempel ett i estetiska sammanhang fortfarande alltför okänt projekt, *Mass-Observation project*, som uppstod 1938 som ett försök att utifrån surrealistiska och etnografiska grunder kartlägga det brittiska folkets omedvetna – någonting av en engelsk motsvarighet till Georges Batailles, Michel Leiris och Roger Caillois *Collège de Sociologie*.

En av drivkrafterna för det bildredaktionella arbetet med *OEI* har varit att utforska relationerna mellan dokument, arkiv och konstnärliga projekt, frågor om reproduktion samt tidskriften som estetiskt projekt.

I detta nummer är det visuella arbetet möjligt att beskriva genom det sätt på vilket materialet förhåller sig till olika former som tematiserar allt från dokumentets relation till konstverket och till omtrycket som en estetisk strategi. Bildmaterialet i numret skulle tentativt kunna beskrivas med hjälp några av ett antal former och operationer:

1. Omtryck. Denna figur sönderfaller i två underkategorier:

A. *Inlyftning*. Se till exempel den sektion ur den amerikanske found poetry-poeten Bern Porters bok *Scandinavian summer* från 1961, som består av utskurna sidor ur skandinaviska dagstidningar. I *OEI* trycker vi bokens svenska sektion. Se också den av Pontus Hultén och Oscar Reutersvärd redigerade *Objekt eller Artefakter. Verkligheten förverkligad* från 1954, en katalog som markerar readymadens svenska introduktion. Se också den franske konstnären och fotografen Jean-Luc Moulènes bok *Dépôt légal* (2005) som kan läsas i sin helhet i detta nummer. Se också den rumänske, i Storbritannien verksamme konstnären Paul Neagu och Generative Art Group, av vilka två böcker från 1970-talet återfinns i detta nummer. Se också Lina Nordenströms *A BE SE* som går att läsa på sidorna i detta nummer av *OEI*. Se också Lotta Lotass arkiviska överflyttning av haverikommissionens utredning av Åke Hodells störtning år 1941 hämtad ur Krigsarkivet.

B. *Dossierer med om- och nytryck av konstnärsdokument*. Till exempel skisser och partitur, fotografiska dokumentationer och anteckningar ur den amerikanska ljudkonstnären Maryanne Amachers arkiv, eller den engelske ljud- och performancekonstnären Richard Crow och hans Institution of Rot, som han drev i sitt hus i London under mitten av 90-talet.

2. Läsningar för en kamera. Denna kategori utgörs av dokumentbaserade läsningar som istället för skannern använder sig av kameran. Se till exem-

pel Lina Selanders *Peking Review* eller den sekvens i Antonio Sergio Bes-sas block om brasiliansk post-konkretism, där ett utdrag ur Zuca Sardans mycket sällsynta xeroxbok *Visões do Bardo* framförs inför kameran.

3. Dokumentbaserade konstprojekt. Se till exempel Meira Achmemulics verk utifrån produktionen av filmerna *The Message* och *Ar-Risaalah*, eller Anna Ådahls arbete om film, dokument, montage i "dawn of a new day", the interdependence of man", "proschekt kara bugaz".

4. Dokumentationer av dokument. Se CO-OPs *Archives Nationales*.

5. Dokumentationer av redan existerande konstnärliga verk. Se till exempel Ingela Johanssons arbete kring Strejkkonstsamlingen, som kom till som en solidaritetshandling under Gruvstrejken 1969–70. Se också raketas återvändande till ett eget äldre konstprojekt i "Vart tog djuren vägen?"

6. Remedierade överflyttningar. Se till exempel projektet kring *Black Gate Cologne*, en av de första konstprojekten för TV av Otto Piene och Aldo Tambellini från 1968, som förutom att bestå av en komprimerad stillbilds-version av detta halvtimmeslånga verk också presenterar skisser ur anteckningsböcker från produktionen samt utdrag ur *Black Gate Magazine*.

7. Aktiviteter för kameran. Se till exempel utdragen ur den polska konstnärarduons KwieKuliks arbeten från 1970-talet, "Activities with unknown X" samt "Activities with Dobromiertz".

8. Fotoromaner. Se den svenska översättningen av Allan Sekulas foto-roman "Detta är inte Kina", se också Leif Elggrens "Ät inte för mycket" – en liten stillbildshistoria i arton delar i gränslandet mellan liv och död.

9. Självdokumentation. Se Bokbåls arbete kring förläggandets estetik och logistik.

I *OEI* #53–54 återfinns också ett block om grekisk konceptkonst, ett block om Ferdinand Kriwets arbeten respektive om Franz Mon, flödesgrafik av Sten Sandell, diagram av Johan Tirén, ett arbete av Tris Vonna-Mitchell och Giles Baileys om dokumentens och rummens disposition och funktion inom performanceverk. För att bara nämna ytterligare några bidrag i detta 1280-sidiga dubbelnummer.

Mycket nöje!

Jonas (J) Magnusson och Cecilia Grönberg